

Sygn. akt I NWW 191/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie z powództwa E. M. i R. M.
przeciwko Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.
o zapłatę
w przedmiocie wniosku powodów o wyłączenie sędziego M.M. od orzekania w
sprawie o sygn. I ACa 373/22
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 1 lutego 2023 r.:

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

E. M. i R. M. zawartym w odpowiedzi na apelację wnioskiem datowanym na 28 marca 2022 r. wystąpili z żądaniem wyłączenia sędziego M. M. od orzekania w sprawie I Aca 373/22.

Postanowieniem z 14 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w [...] przekazał sprawę Sądowi Najwyższemu do rozpoznania.

Wnioskodawcy pismem datowanym na 8 października 2022 r. wyrazili stanowisko, że ich wniosek z 28 marca 2022 r. powinien zostać rozpoznany z pominięciem dyspozycji art. 42a § 3-14 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Podnieśli także, że wniosek o wyłączenie sędziego złożony został w trybie art. 49 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na wskazywane przez wnioskodawców podstawy wyłączenia sędziego M. M. konieczne jest w pierwszej kolejności odniesienie się do istoty instytucji wyłączenia sędziego w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z brzmieniem art. 49 § 1 k.p.c. sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Instytucja wyłączenia sędziego jest nierozdzielnie związana z zasadą bezstronności sędziego i służy realizacji zewnętrznych znamion niezawisłości (wyrok TK z 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005, nr 11, poz. 134). Trybunał Konstytucyjny zaznacza, że „nakaz zachowywania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko to, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom” (wyrok TK z 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK-A 2004, nr 7, poz. 67). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyróżnia się dwie zasadnicze funkcje wyłączenia sędziego. Po pierwsze, zapewnia to obiektywizm orzekania oraz buduje społeczne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, po drugie natomiast zwalnia sędziego od rozwiązywania trudnych konfliktów sumienia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z: 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21; z 15 marca 2007 r., II CZ 13/07). W judykaturze wyraźnie i słusznie akcentuje się przy tym, że art. 49 k.p.c. nie stanowi podstawy wyłączenia w oparciu o zarzuty kwestionujące prawidłowość powołania sędziego przez Prezydenta na podstawie art. 179 Konstytucji RP (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2021 r., I NWW 112/20).

Wykładnia art. 49 § 1 k.p.c. pozwala na sformułowanie dwóch przesłanek, które umożliwiają uwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziego. Po pierwsze, może to nastąpić, gdy w okolicznościach konkretnej sprawy występuje obiektywna, a więc weryfikowalna, wątpliwość co do jego bezstronności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 288/22). Po drugie, gdy wątpliwość ta ma charakter uzasadniony (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2019 r., II CO 208/19). Należy przy tym podkreślić, że nie jest wystarczające subiektywne przekonanie wnioskodawcy o braku bezstronności sędziego.

Z uwagi na przyjętą przez ustawodawcę konstrukcję tej instytucji, niezbędne jest oparcie się na obiektywnych, racjonalnych i dających się zweryfikować okolicznościach konkretnej sprawy przemawiających za wyłączeniem sędziego od jej rozpoznania. To na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania wystąpienia *ad casum* tych przesłanek (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r., III CO 49/20).

Zredagowany przez wnioskodawców wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] M.M. ma abstrakcyjny charakter, tj. nie odnosi się do żadnych konkretnych okoliczności związanych ze sprawą I ACa 373/22. Nie stanowią takich okoliczności przywołane przez wnioskodawców argumenty o braku doświadczenia, czy negatywnej opinii Kolegium Sądu Apelacyjnego w [...], Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji [...] czy zespołu oceniającego w KRS. Hipotetyczne założenia, o możliwym braku bezstronności sędziego, w oparciu wyłącznie o prezentowane przez powodów poglądy na temat organizacji wymiaru sprawiedliwości nie stanowią wymaganej konkretyzacji wniosku o wyłączenie. Są jedynie subiektywnymi odczuciami, które nie znajdują – w świetle zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie – uzasadnienia. Analiza wniosku o wyłączenie sędziego, wskazuje, że osią przyjętej argumentacji są wątpliwości wobec prawidłowości powołania sędziego.

Zgodnie z brzmieniem art. 26 § 2 zd. 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W myśl zaś art. 26 § 3 tego aktu wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Przypomnieć należy, że w świetle aktualnie obowiązujących przepisów nie ma możliwości kwestionowania prawidłowości powołania sędziego przez Prezydenta RP. Zdaje się, że Autorzy wniosku próbują przeforsować taką wykładnię art. 49 k.p.c., która umożliwiałaby kontestowanie bezstronności każdego

orzekającego w Polsce sędziego, odwołując się do argumentów abstrakcyjnych, oderwanych od osoby sędziego i konkretnej sprawy, a w konsekwencji całkowicie uniemożliwiając określonym podmiotom sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Nie da się odczytywać tak sformułowanego wniosku inaczej, jak podważanie uprawnienia do pełnienia przez daną osobę czynności jurydycznych. W tym podnoszone argumenty o możliwym kontestowaniu rozstrzygnięć wydanych przez sędziego czy naruszenia prawa do sądu.

Analiza wniosku pozwala na przyjęcie, że wnioskodawcy kwestionują procedurę powołania Krajowej Rady Sądownictwa. Przypomnieć należy procedurę powołania Krajowej Rady Sądownictwa, a tym samym jej pozycji ustrojowej, była przedmiotem kontroli konstytucyjnej przeprowadzonej przez Trybunał Konstytucyjny, którego orzeczenia w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Są nimi związane zatem wszystkie podmioty występujące w obrocie prawnym, w tym także organy stosujące prawo (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2022 r., I NWW 142/22). W efekcie kontroli konstytucyjnej, przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), wyrokiem z 25 marca 2019 r., K 12/18 uznane zostały za zgodne z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji RP. Skutki tego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego wiążą zatem także Sąd Najwyższy (wyrok Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2018 r., III PK 71/17). Co więcej, jak wskazuje B. N. „podporządkowanie się orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego oznacza zarazem zakaz podejmowania przez kogokolwiek aktów i działań sprzecznych z jego treścią. Jego naruszenie oznacza złamanie norm konstytucyjnych, skutkujące stosowną odpowiedzialnością organów i osób urzędowych” (B. Naleziński [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, red. P. Tuleja, LEX/el. 2021, art. 190).

Przypomnieć także należy, że powołanie przez Prezydenta RP rozstrzyga w sposób definitywny kto jest sędzią (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 2022 r., I NKRS 120/21). Znaczenie aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP wyjaśnia Naczelny Sąd Administracyjny, który wprost

w wyroku z dnia 4 listopada 2021 r. podkreśla, że „sędzia (...), powołany do sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jest sędzią Rzeczypospolitej Polskiej i sędzią europejskim w rozumieniu art. 2 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 1 (3 TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych (Dz.Urz.U.E.C 303 z 14 grudnia 2007 r., s. 1), a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), także wówczas, gdy procedura poprzedzająca jego powołanie mogła być dotknięta wadami” (wyrok NSA z 4 listopada 2021 r., III FSK 3626/21; zob. także postanowienie NSA z 22 czerwca 2022 r., III OZ 413/22).

Podkreślić z całą stanowczością należy za Trybunałem Konstytucyjnym, iż „organizacja władzy sądowniczej, w tym ustanowienie odpowiednich gwarancji niezawisłości sędziów i bezstronności sądów należy wyłącznie do państwa członkowskiego. Niezawisłość i bezstronność sędziów nie jest dana raz na zawsze i nie jest związana w stopniu decydującym ze sposobem powoływania sędziów ani nawet z całym zestawem gwarancji ustrojowych, a przede wszystkim wynika z wewnętrznej uczciwości sędziego. Przywileje sędziowskie w państwach członkowskich są nierozłącznie związane z wyjątkową odpowiedzialnością sędziego wobec swojego państwa i społeczeństwa. Dopiero w dalszej kolejności sędziowie krajowi mogą czuć się związani ideą europejskiej unii prawa (unii sądowniczej) i tylko w takim stopniu, w jakim nie skutkuje to kolizją z Konstytucją własnego państwa. Wprawdzie sędziowie polscy w postępowaniach przed polskimi sądami stosują także prawo UE, ale na podstawie polskiej Konstytucji, a nie na podstawie reguł tworzonych wbrew Konstytucji” (wyrok TK z 7 października 2021 r., K 3/21, OTK-A 2022, poz. 65).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 3 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym orzekł jak w sentencji.